

monoton stemmeføring i begyndelsen af fortællingen sammenlignet med hvordan hun fortæller da hun skal gengive replikudvekslingen mellem hende og ægtemanden. Denne sekvens er meget levende spillet med stemmen, med klar markering af de to forskellige interaktanteres stemmebrug og med markante pauser i forbindelse med udløsningen af fortællings pointer.

Fortællingen er valgt som eksempel fordi den med den relativt stærke udfyldning af pladser med fakultative træk optræder må betegnes som *bedste eksempel*, dvs. den opfylder kravene til at være et eksempel på en prototypisk fortælling i den sproglige og ikke-sproglige kontekst hvor den realiseres, nemlig i det sociolingvistiske interview.

6. Afslutning

Ud fra prototypeteorien har det været muligt for mig, på en meningsfuld måde, at beskrive forekomsten af fakultative træk i de fortællinger der indgår i det datamateriale jeg har analyseret. Det har nemlig vist sig at være muligt at kategorisere fortællingerne ud fra hvor prototypiske eksemplarer af genren fortælling de er. Samtidig viser mine analyser at der i en fortælling er en meget kompleks kombination af realiserede træk til stede, og at både den sproglige og ikke-sproglige kontekst er væsentlige for i hvor høj grad trækkene realiseres.

Litteratur

- Labov, William 1972: The transformation of experience in narrative syntax. I *Language in the Inner City - Studies in Black English Vernacular*. Philadelphia: Pennsylvania University Press. 354-396.
- Lakoff, George 1987: *Fire, Women, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Møller, Erik 1993: *Mundtlig fortælling. Fortællingens struktur og funktion i uformel tale*. København: Reitzels Forlag.
- Møller, Erik 1993a: Og så lyder der er brag. Om forekomsten og brugen af historisk præsens. Kunø og Vive Larsen (red.): *4. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Århus: Aarhus Universitet. 198-207.
- Møller, Erik 1993b: The influence of context on narrative structure. Hrebicek & Altmann (eds): *Quantitative Text Analysis*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag. 200-214.
- Møller, Erik 1994: Jeg ved ikke om jeg mente det, men jeg sagde det. Om gengivelse af tale i fortællinger. *Danske Folkemål* 36. 3-71.

Mette Kunø og Erik Vive Larsen (udg.):
5. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog,
Århus 1995

OVERSÆTTELSESPROBLEMER I MODERNE DANSK: PROPRIERNE I MICHEL TOURNIERS *GULDDRÅBEN*

af Martin Bruun Møller (Odense Universitet)

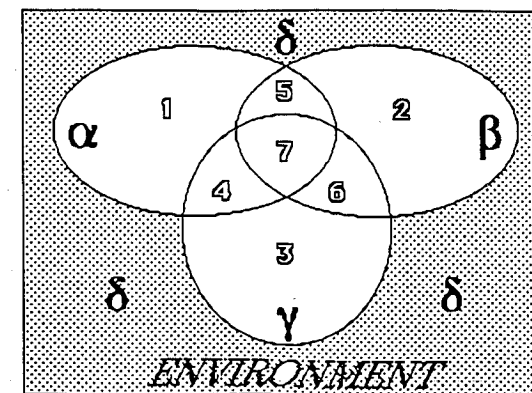
1. Textinterpretation og kontekst-konjunktur

At beskæftige sig med textteori, dvs. teorier om og for skriftlige og mundtlige tekster, er en mangedimensionel aktivitet. Det involverer sensibilitet over for den pågældende texts binding til og af konteksten, med hvilken teksten danner en ubrydelig og dynamisk helhed. Der er med andre ord en betydningsinterdependens mellem textelementerne indbyrdes og den helhed eller baggrund, som de fremtræder at være betydelige i forhold til. En følsom oversættelse af Michel Tournier betyder derfor en øget opmærksomhed over for de tolkningskontekster som oversætteren – mand eller kvinde – bliver en del af, når den franske text skal oversættes til moderne dansk.

2. En tentativ model: The Cell Model of Contexts

At læse og fortolke en text er i hermeneutisk forstand en horisontsammensmeltning af tre sproglige kontekster eller livsformer, (i) forfatteren til teksten –

Fig.1: The Cell Model of Contexts

BANG & DØØR, AILA-1990 World Congress of Applied Linguistics
Thessaloniki-Halkidiki-Greece

Michel Tournier – (ii) læser, fortolker (Martin Bruun Møller) eller oversætter (Bjørn Bredal Hansen, oversætteren som Gyldendal har bestilt til at oversætte Tourniers roman) og (iii) den text, der skal oversættes til dansk – “La Goutte d’Or”.

Den pågældende model - The Cell Model of Context – er en generel, abstrakt og statisk model, der skal illustrere dynamikken mellem forfatter, fortolker og text.

Bang & Døør forklarer den sæt-teoretiske model og sættene indbyrdes relationer således (forfatteren er her Fay Weldon og texten *The Puffball*):

The α -context (cells: 1 & 4 & 5 & 7) presents the semantic potential of Fay Weldon. A part of her potential is actualized in the novel *Puffball* – the γ -context (cells: 4 & 7). Another part might be realized in an encounter between Fay Weldon and the reader – ‘the shared knowledge’ – (cells: 5 & 7).

The β -context (cells 2 & 5 & 6 & 7) presents the semantic potential of a particular reader-interpreter. Part of the semantic potential is actualized in the understanding of the author (cells: 5 & 7); another part of the potential is realized in the understanding of the novel (cells: 6 & 7).

The γ -context (cells: 3 & 4 & 6 & 7) presents the semantic potential of the novel. The author understands only a part of the novel’s semantic potential (cells: 4 & 7). (It is a well known fact that authors have only a partial understanding of the semantic potential of their ‘own’ texts.)

(Bang & Døør 1990:25)

Modellen er som angivet en abstrakt og generel model for dialektikken mellem text og kontekst, hvilket bl.a kan illustreres derved, at de enkelte kontekster i den praktiske fortolkningssituation er fordoblede kontekster. Det betyder, at α -konteksten både inkluderer Michel Tournier og det franske publikum; β -konteksten den danske oversætter (‘hearer’) (Bjørn Bredal Hansen) eller danske fortolker (fx Martin Bruun Møller) og det danske publikum og γ -konteksten såvel Tourniers originale text på fransk (*La Goutte d’Or*, SL-texten (SL: *source language*, det sprog der skal oversættes fra) og den danske text oversætteren når frem til (*Gulddråben*, TL-texten (TL: *target language*, det sprog, der skal oversættes til)).

Den interessante kontekst synes i oversættelsesteoretisk sammenhæng at være den situation, hvor forfatter og oversætter/læser/fortolker deler et semantisk potentiale, dvs. hvor der forekommer en ‘shared knowledge’, en fælles rekursbasis

for hvad det sproglige udtryk måtte betyde (celle 5/celle 7). Som angivet af Bang & Døør er celle 5 og celle 7 den forståelse som jeg qua texfortolker/oversætter har af Michel Tournier (og hans forfatterskab, hans centrale temaer og den litterære og filosofiske tradition han er del af osv.) For det er netop i relationen mellem disse to sæt i forhold til SL-textens semantiske potentiale, at vi er inde ved kernen af oversættelsesteorien og SL-textens realisering som TL-text. For hvad er ‘shared knowledge’ for text-interpretation og sprog-brug? Hvor kan jeg som text-oversætter/fortolker siges at stå i den situation hvor jeg *entydigt* kan afgøre om jeg har kommunikeret textens meningspotentiale videre til læserne og køberne af min oversættelse? Når jeg siger textens meningspotentiale og ikke Tourniers meningspotentiale, er det med udgangspunkt i celle-modellen for at demarkere den situation, hvor jeg som oversætter kun har en delvis forståelse af texten (celle 6) fra den situation, hvor Tournier kun har en delvis forståelse af sin ‘egen’ text (celle 4).

En af celle-modellens teoretiske implikationer er først og fremmest at vi aldrig har en *total* og *entydig* tolkning af en given text, den finder altid sted i et plurivalent topos, hvor vi kun har en delvis adgang til textens meningspotentiale. Ud fra min dialektiske sprogteori har vi at gøre med heterogene sprogbrugere, der står i modsætningsforhold til hinanden mht. køn, alder, klasse, race(farve) for blot at nævne nogle af de kernemodsætninger, der konstituerer en konkret persons topos eller positionering i en given social orden. Det betyder med andre ord at når vi har at gøre ‘shared knowledge’, så bør vi gøre os det klart hvad det for det første er vi deler og for det andet hvem det er, vi deler det med. Kort sagt, hvad er det (i) for en ‘shared knowledge’ læseren/oversætteren deler/ikke-deler med forfatterens SL-text? og (ii) hvad er det for en ‘shared knowledge’ oversætteren vil dele/ikke-dele med læseren af TL-texten?

3. Oversættelsesteori & proprietierne hos Lis Holm

Jeg vil i denne sammenhæng se på hvordan en enkelt ordklasse – proprietierne som en del af ordklassen substantiver – er blevet oversat/ikke oversat i den danske oversættelse af Tourniers *La Goutte d’Or* (1986, oversat til dansk af Bjørn Bredal Hansen, 1987) og på læserens mulighed for at ‘opfange’ proprieternes semantiske

rigdom i TL-texten, der karakteriserer Tourniers SL-text. Det drejer sig kort sagt om hvor meget oversætteren i det konkrete fortolkningsarbejde vil dele- og meddele læseren af den kulturelle logik, som SL-texten indskrives i og som TL-læseren ikke nødvendig deler. Dermed har jeg også markeret, at den dominerende kernemodsætning som enhver oversætter står i når hun skal oversætte er *nationalsprogsmodsatningen*, modsætningen mellem fransk og dansk som nationale sprog.

I Lis Holms bog fra 1994 om oversættelse, "Oversættelses-Teori og Praksis", defineres oversættelsesteori som

den samlede viden om det at oversætte, man er nået frem til idag. (Lis Holm 1994:9)
og det at oversætte som
(...) at udtrykke/overføre indholdet af et tekststykke fra et sprog til et andet, således at *indholdet i teksten og hensigten* med teksten fra SL-afsenderens side forbliver *den samme som* på TL-sproget. (Lis Holm 1994:13, jeg fremhæver, mbm)

Var dette faktisk muligt, så ville vort sprogs diskursive logik³⁹ være baseret på *entydighed*, der totalt ser bort fra det faktum, at vi alle er forskellige og at det er vore forskelligheder, der gør det spændende og interessant for os at beskæftige os med tekster og sproglige ytringer. Af den grund er jeg også fundamental uenig med Lis Holm, når hun hævder at

Ethvert brud på konventionerne [fx. brud på den regel, der siger at oversætteren skal bestræbe sig på at udslette "sit eget jeg", mbm] vil være at opfatte som "støj" og vil kun skabe irritation eller endda reelle kommunikationsproblemer, som kan medføre yderligere korrespondance med deraf følgende tids- og pengespild. (Lis Holm 1994: 57)

Jeg opfatter det som et usundt træk, at alt hvad der hidrører fra min egen person, personlighed og unikke semantiske potentiale, skal "udslettes" for at give efter for en ENTYDIG tolkning af tekstens budskab. Det er en ekstrem reduktionisme og negligering af den personlige eller individuelle mening der altid er indlejret i ord og sætningers sociale betydning. En oversættelse bliver ikke 'mere' entydig af at

39 Om min brug af *diskursiv logik*, se Jørgen Dørr, "Dialektikken mellem Fornuftens Instrumenter og Instrumenternes Fornuft – nogle kritiske kategorier til forståelse af vor bio-etiske krise". Heri defineres diskursiv logik som et "(...) system af principper og regler, der er forudsætninger for enighed og uenighed. Det betyder at diskursiv logik er funderet i vore prototyper og vores rekursbasis og paradigmer. Den diskursive logik er betingelse for enighed og uenighed, og i idealiserede begrebsrammer knyttes enighed til begrebet "entydighed". (Jørgen Dørr 1994:13)

jeg elider mig selv fra oversættelsessammenhængen.

I kapitel 8, "Teori til Praksis – praktiske vink og gode råd" omtaler Lis Holm *proprierne*, der defineres som alle substantiver, der er "(...) kategorier af "navne" på personer, institutioner, kulturelle emner, geografiske navne, navne på aviser, tidsskrifter m.m., titler på bøger og artikler og neologismer" (Lis Holm 1994:89). Og hun forsætter:

Som *hovedregel* bør oversætteren *ikke* oversætte *proprier*, medmindre der eksisterer officielle versioner af pågældende navn på de forskellige sprog, som det for eksempel er tilfældet for navne på internationale institutioner som NATO, EU, FN, etc. (Lis Holm 1994:89)

Men hvad så med navne på *personer*? De forbigås ganske simpelt i hendes fremstilling, jeg skal her ikke tage stilling til om det er en del af hendes fremstillingslogik (der især koncentrerer sig om fagsproglige tekster) eller om det er fordi det er for problematisk at gøre rede for.

4. Oversættelse af *proprierne* i Tourniers *Gulddråben*

John Lyons siger i *Semantics* at

As far back as we can trace the history of linguistic speculation, *the* basic semantic function of words has been seen as that of naming. (Lyons 1977:215, jeg fremhæver, mbm)

At tilskrive et navn ét eller flere prædikater kan således betragtes som værende væsenstrækket ved vor brug af ord. Her er vi inde ved den samme entydighedslogik som Lis Holm. Lyons omtaler det at give navn til nogen eller noget som *ordenes* basale semantiske funktion ("*the* basic semantic function of words") modsat den plurivalens eller mangetydighed som celle-modellen repræsenterer. Lyons bestemmer sammesteds den sproghandling vi manifesterer, når vi relaterer navne til en bestemt person som *nomination* og definerer den således:

(...) by saying that X nominates some person as John we shall mean that X assigns the name 'John' to that person. (Lyons 1977:217)

Hvorfor er et *proprium* – 'name' i Lyons's forstand – så essentiel? Det er det fordi

The name of a person is something that is held to be an essential part of *him*. (Lyons 1977: 218, jeg fremhæver, mbm)

Hvis en persons navn er en essentiel del af *manden* (jf. brugen 3.persons *deixis*: *him* i citatet), skal vi så oversætte det eller ej? Det er velkendt at personnavne

kan have både en bogstavret (litteral) som en overført (symbolsk) betydning og hvad gør vi så?

I Michel Tourniers roman *Gulddråben* står vi overfor det problem at skulle vurdere om tilskrivelsen (Lyons: the nomination) af et bestemt navn (proprium) er så væsentlig, at den kræver en speciel sproglig opmærksomhed. For vi har her at gøre med en forfatter hvis enorme stjernestatus i den angelsaksiske verden står i modsætningsforhold til det faktum, at Tournier udelukkende henvender sig til et læserskare, der er bekendt med fransk sprog og kultur. Dvs. at den sproglige konfiguration – enheden af syntaktiske, semantiske og pragmatiske relationer – er forankret i en kulturel konjunktur, der må anses at være ukendt for den ikke-franskfødte læser.

I romanen præsenteres vi i SL-texten for en person, der benævnes *Le Grand Zob*. Idriss – romanens hovedperson – er draget helt til Frankrig og til Paris, fordi en blond kvinde har taget et fotografi af ham på hans hjemstavn – et fotografi som han iflg. sin stammes tradition må have igen, da 'billeder er farlige'. Denne Zob beskrives i TL-texten på følgende måde (situationen er den, at Idriss står i en spillehal et sted i Paris og ser 'den store Zob' spille på en flipperskive):

Her er det at *den store Zob* uforlignelige virtuositet viser sig. Et lille let slag med håndfladen på kanten af flipperspillet, og kuglen ændret netop så megen retning, at den rammer en af flipperne. *Zob* lader den glide to tredjedele ud af slagpinden... og skyder! Kuglen farer til himmels og tager endnu en tur i superbonuskanalen. To tørre klik melder om de to ekstra gratis spil, som nu følger sig til de øvrige på tælleren. Alle knægtene omkring spillet ser op mod *den store Zobs* fregnede ansigt. Det er den tavse og brændende hyldelse fra hans hof, som er blændet af hans fantastiske kunnen (Tournier 1987:128, jeg fremhæver, mbm)

Den store Zob er en ordret TL-oversættelse af *le grand Zob* i SL-texten. Vi har som læsere endnu ikke fået et endoforisk (anaforisk-kataforisk) reference til hvem denne store Zob er, men teksten tilskriver senere dette proprium til en af de arabiske drenge, der misbruger en filminstruktør – *Achille Mages* – homosexualitet økonomisk. Denne Achille Mage tilskrives i SL-texten eponymet *Biglou*, der i TL-texten oversættes med *Skeløje*:

– Hvor meget gav *Skeløje* dig?

Idriss er gået ned i rue de Chartres. I morgen skal han mødes med Mage og hans filmhold i Francœur-studierne. Men han når ikke langt ned ad gaden. De tre fyre med hjelme og støvler må have stået på lur efter ham.

De klemmer ham ind i en port. Den, der forhører, er *den store Zob*. Idriss har straks genkendt ham på trods af hjelmen.

Vi så dig gå op sammen med ham. Hvor meget gav han dig?

– *Skeløje*?

– Ja, hr. Mage, hvis det passer dig bedre. På Electronic kalder vi ham *Skeløje*. Spil nu ikke idiot. Frem med pengene! (Tournier 1987:144, jeg fremhæver, mbm)

Her er oversætteren valgt at oversætte *Biglou*, der er afledt af 'bigleux' – et prædikat som tilskrives en person, der er nærsynet [*louche*], eller en der skeler [*strabique*] – med *Skeløje*, mens teksten stadig bibeholder proprium *Zob* for *Zob*. I et ene tilfælde er der foretaget en oversættelse af et proprium, i det andet ikke.

Hvis Lyons har ret – 'en persons navn er en essentiel del af manden' – så bliver det sprogligt set usædvanlig interessant at reflektere over det spørgsmål jeg indledningsvis stillede, nemlig hvad det er oversætteren vil dele respektive undlade at dele med/med-dele sin danske læser.

At læse skønlitteratur er mange ting, men det er også som semiotikeren Barthes formulerede det i 1966 en 'lidenskab eller passion for betydning'. Som celle-modellen illustrerer, så drejer det sig i al textforståelse og texttolkning om en kommunikation, om en med-delelse vi, dvs. forfatter, læser og text deler med hinanden og det rige semantiske potentiale, der realiseres i denne fælles akt.

Spørgsmålet er således indenfor den sæt-teoretiske ramme om *Zob* kun er et proprium som *Tournier-author* og *oversætter-hearer* deler med hinanden eller om den danske læser også kan 'dele' dette propriums semantik med forfatter og oversætter. Det er den fortolkningssituation som celle 5 i celle-modellen skal illustrere, nemlig det tilfælde, hvor forfatter og læser deler noget som den ikke trænede læser (ikke-kompetente, in-kompetente læser) ikke nødvendigvis deler.

Når jeg gør oversættelse respektivt ikke-oversættelse af *Zob* til et hermeneutisk problem, så hænger det sammen med at *Zob* også optræder i en specifik seksuelt ladet kontekst, der semantisk set indvirker på tolkningen af *Zob*. Det er på romanens allersidste sider, hvor Idriss af sin fætter Achour bliver belært om, hvordan han skal anvende den tryklufthammer han som betonarbejder skal arbejde med – jeg giver her først den franske originaltext og derefter den danske oversættelse:

– Mais non, c'est pas si mal! Le marteau-piqueur, c'est épatant, tu peux me croire. C'est *ton zob*, tu comprends? *Un zob de géant*. Avec ça, tu crèves Paris, tu niques la France! (Tournier 1986:218, jeg fremhæver, mbm)

– Så slemt er det ikke. Trykslufthammeren er fantastisk, det kan jeg godt sige dig. Den er *din pik*, mand! *En kæmpepik*. Du *sprænger* Paris med den og *knalder* Frankrig (Tournier 1987:219, jeg fremhæver, mbm)

Her oversættes *Zob* med *pik* svarende til det engelske *cock* og evokerer *aggressiv heterosexuel virilitet* og *tingsliggørelse/fremmedgørelse* af kvinden (jf. verberne *crever/sprænge* og *niquer/knalde*). Hvis den virile aggressivitet er en væsentlig del af dette propriums semantik, ville det så ikke være nærliggende også at oversætte det dér hvor dette proprium assigneres – tilskrives som navn – til de arabere, der helt klart gør nar af *Biglou*?

Oversætteren skal i sin TL-text ikke gøre nar af den danske læser siger Lis Holm i sin bog om oversættelse. Men i dette tilfælde som jeg her har analyseret berøves den danske læser for den underfundige semantik, der knytter sig til propriet *Zob* (vulgær-erotik) og som er nært forbundet med Tourniers intertextuelle narrative strategi og hans personlige problematik (som kristen homoseksuel forfatter).

Tournier refererer på den ene side – det er det specifikke aspekt – til en kulturformation, der er fransk med de problemer det måtte give for den danske læser og etablerer på den anden side ofte Biblen som religiøs og kulturel co-text for tydnngen eller tolkningen af mange af sine personer. Eksempelvis er Idriss' første møde med fransk tv-kultur i en restaurant ladet med religiøse overtoner:

På de tre fjersynsmodtagere var der et billede, som hoppede, forsvandt, og kom igen i en feberagtig flimren. Det første billede fra Frankrig! En stor flok urolige og ivrige indvandrere med mørke øjne og benene ansigter venter på dette første budskab fra *Det Forjættede Land*. (Tournier 1987:102, jeg fremhæver, mbm)

Her ser vi hvordan den sproglige konfiguration er situeret i en religiøs kontekst og semantik (jf. budskab og *Det Forjættede Land*). Hvad så med propriet *Achille Mage*? Hvordan læser vi det? Hvordan skal vi oversætte det? *Achille* kan dels referere til de antikke græske myter (Homers *Iliaden*), dels til Det Nye Testaments beretning om De Hellige Tre Konger, der er kommet for at lovprise Jesus. Da Tournier således anvender Biblen som en essentiel kulturelt dominerende co-text,

så er det for mig ganske klart at propriet *Achille Mage* semantisk set også kan referere til myten om De Hellige Tre Konger, som på fransk hedder *Les Rois Mages*. Her ligger der en underfundig religiøs semantik skjult i propriet *Achille Mage*, der godt kunne have fortjent en kommentar fra oversætterens side.

Ved denne intertextuelle strategi, hvor nutidige personer fra 80'ernes Paris i propriernes semantik relateres til centrale kanoniske tekster (her Biblen, andre gange Koranen) opnår Tournier at give sine personer en sprog-kappe, der giver dem et kvasi-mytisk præg (er *Achille Mage* en in-karnation af en af de konger, der i tidernes morgen lovpriste Jesus?), et af de mest rekurrense temaer i Tourniers forfatterskab. Her er et godt eksempel på hvordan en bestemt sproglig kategori – i dette tilfælde propriet – fungerer som en central interpretationsnøgle til hvordan en romanfigur kan fortolkes og en smuk illustration af hvordan den lingvistiske analyse kan berige den litterære analyse.

5. Konklusion

Når vi skal lave en litterær oversættelse fra et sprog til et andet, så står det for mig helt klart at det nødvendigvis må involvere en øget sensibilitet med hensyn til de tolkningskontekster, som værket indgår i både med oversætteren og ikke mindst med den eller de personer, der anses for at være den potentielle konsument(-er) for oversættelsen.

Den model jeg har præsenteret – The Cell Model of Contexts – er en tentativ model for det dynamiske forhold imellem forfatter, oversætter og tekst.

De tekstfragmenter jeg har analyseret skal ikke forstås som en 'reprimande' til de textlæsere og oversættere, der giver sig af med genren: den skønlitterære oversættelse. Som oversætter skal man hele tiden træffe et valg i en given sproglig kontekst: skal jeg markere denne betydning explicit for læseren eller ej? Er det nødvendigt at jeg expliciterer den skjulte semantik dette proprium har? Det er et problem som alle oversættere kender til og som vi konstant skal forholde os til. Celle-modellen er en invitation til at reflektere over nogle af de hermeneutiske problemer vi står i, når vi skal give os af med at oversætte fra en kulturformation til en anden uden at oversættelsen derved kommer til at virke for firkantet eller for 'udansk'.

Forbindelsesfeltet mellem lingvistik og litteraturvidenskab eller mellem lingvister og litterater ser jeg bl.a. i den litterære stilanalyse. Jeg anvender filosofen Jørgen Døørs definition af stilistik. *Stilistik* bestemmes af ham som

- en undersøgelse af regler for forholdet mellem
- (i) forløbet af gentagelige syntaktiske mønstre og brud herpå og
- (ii) deres receptionsæstetiske virkemåder

Det betyder at den æstetiske funktion (hos Roman Jakobson den poetiske funktion) i en litterær text udtrykkes gennem sproget og derfor også ved benyttelse af bestemte sproglige kategorier, fx proprier.

Tourniers brug af visse propriers semantik er en væsentlig del af hans stil: personnavne er ikke blot navne, de konnoterer – som Otto Jespersen formulerer det i *A Philosophy of Grammar* (1925) – altid de kvaliteter eller egenskaber, som bæreren af navnet har og er kendt under.⁴⁰

Lad mig afslutningsvis give et sidste eksempel på hvordan oversættelse af proprier, der ligger på grænsen til appellativ (jf. Diderichsen §19, tillæg 2 – *en Judas*) kan give vidt forskellige tolkninger afhængig af den oversættelse der gives.

I Tourniers roman om de Hellige Tre Konger, *Gaspard, Melchior & Balthazar* (1980) (hvor Tournier tilføjer en fjerde, Taor) siges det om Taor at han er vild med alle sukkersager. Han er især glad for det, der på persisk kaldes *rahat-loukoum*, der i den franske text oversættes med 'félicité de la gorge' og det vi i Danmark kender under navnet *Turkish Delight*. Hvis *rahat-loukoum* oversættes med *Turkish Delight*, et navn der er kendt for mange i Danmark, er vi i celle-modellens celle 6, hvor det er muligt at finde et navn på en ting, som mange kender til i Danmark. Men én af de pointer der kan være med at bibeholde den persiske benævnelse – *rahat loukoum* – er at *oum*-lyden konnoterer et semantisk område, der knyttet til smagssansen. *Oum*-lyden kan derfor tolkes som et billede på og en metafor for alt det, der kan få tænderne til at løbe i vand ved synet af søde sager. Her ville denne smags-semantik for mig at se gå tabt, dersom *rahat lokoum* blev oversat med *Turkish Delight*.

Proprierne er derfor en vigtig lexikalsk kategori, der absolut fortjener vor

⁴⁰ "A name always connotes the quality or qualities by which the bearer or bearers of the name are known, i.e. distinguished from other beings or things." (Jespersen 1925:71)

sproglige opmærksomhed. Det er samtidig en smuk illustration af hvordan lingvistikken og litteraturvidenskaben gensidigt kan støtte og berige hinanden, således at vi kan få en dybere forståelse af hvordan en litterær texts æstetiske funktion er nært forbundet med den lingvistiske konfiguration.

Referencer

- Bang, J.Chr. & J. Døør (1990). *Sprogteori V – to essays om syntaktiske, semantiske og pragmatiske aspekter af skønlitterære texter*. Odense Universitet.
- Døør, Jørgen (red.) (1994). *Bio-etik & Kulturkritik*. Odense Universitet.
- Diderichsen, P. (1946). *Elementær Dansk Grammatik*. København: Gyldendal.
- Holm, L. (1994). *Oversættelsesteori og praksis*. Systime.
- Jespersen, O. (1925). *The Philosophy of Grammar*. London: George Allen & Unwin.
- Leech, G.N. & M.A. Short (1981). *Style in Fiction. A linguistic introduction to English fictional prose*. London: Longman.
- Lyons, J. (1977). *Semantics*. Cambridge.
- Tournier, M. (1980). *Gaspard, Melchior & Balthazar*. Paris: Gallimard.
- Tournier, M. (1986). *La Goutte d'Or*. Paris: Gallimard.
- Tournier, M. (1987). *Gulddråben* (overs. ved Bjørn Bredal Hansen): København: Gyldendal.
- Worton, M. (1992). *Michel Tournier – La Goutte d'Or*. Glasgow: Castle Cary.